

5. Jména pohoří a hor jsou rodu ženského nebo mužského;

– ženského rodu jsou např. *les Alpes* (les Alpes françaises, les Alpes suisses, les Alpes autrichiennes), *les Cévennes*, *les Pyrénées*, *les Ardennes*, *les Vosges* [vo:ʒ], *les Carpates* (nebo les Karpates), *les Basses Tatras*, *les Hautes Tatras*; méně často jména jednotlivých hor, odvozená od obecného jména ženského rodu, např. *la Sainte Victoire*, *la Sainte Baume*, *la Dent du Chat*, *l'Aiguille du Géant* aj.

– mužského rodu jsou např. *le Jura*, *le Vercors*, *le Morvan*, *le Caucase*, *l'Oural*, *l'Himalaya*; *le mont Blanc*, *le Puy de Dôme*, *le Plomb du Cantal*, *le pic du Midi* aj. (O používání velkých písmen viz 52.)

6. Jména řek a vodních toků jsou rovněž buď rodu ženského nebo mužského;

– ženského rodu jsou např. *la Seine*, *la Loire*, *la Garonne*, *la Saône* [so:n], *la Marne*, *l'Isère*, *l'Amazona*, *la Volga*, *la Vistule*, *la Vltava* aj.

– mužského rodu jsou např. *le Rhône*, *le Rhin*, *l'Elbe* (le Labe), *le Danube*, *le Pô* *Pád*, *le Nil*, *le Gange*, *le Mississippi* aj.

7. Jména moří a oceánů se řídí rodem obecného jména, ať je vyjádřeno či nikoli:

la Méditerranée, *la mer Noire*, *la mer Baltique*, *la mer du Nord*, *la Manche*; *l'océan Atlantique*, *l'océan Pacifique* (le Pacifique), *l'océan Indien*.

68 ROD NÁZVŮ SVÁTKŮ A PAMÁTNÝCH DNŮ

Názvy svátků a památných dnů jsou obvykle rodu ženského (vlivem vypuštěného slova fête):

la Saint-Jean, *la Sainte-Catherine*, *la Saint-Sylvestre*; *la fête du Travail*, *la fête nationale du 14 Juillet*; ale: *le 14 Juillet*, *le Jour de l'An* *Nový rok* (1. ledna):

Noël je rodu mužského, obvykle bez členu (*Joyeux Noël!* *Que faites-vous à Noël?*); pouze ve familiárním stylu je rodu ženského (*Nous allons passer la Noël à la campagne*) – opět vlivem podvýchodného *la fête*;

Pâques je buď mužského rodu jednotného čísla a bez členu (*Pâques est*

tombe le 30 mars cette année), nebo je rodu ženského a v množném čísle (*Nous vous souhaitons de joyeuses Pâques*) – opět analogicky podle *les fêtes*.

69 ŽENSKÝ ROD PODSTATNÝCH JMEN

1. Některá podstatná jména mají stejný tvar v rodě mužském i ženském:

un camarade	– une camarade
un concierge	– une concierge
un locataire	– une locataire
un propriétaire	– une propriétaire
un artiste	– une artiste
un élève	– une élève
un enfant	– une enfant

2. Některá podstatná jména rodu ženského jsou utvořena od podstatných jmen rodu mužského pravopisnou příponou -e. Jejich výslovnost se tím

• a) buď nemění, např.	– une amie
un ami	– une amie
un apprenti	– une apprentie
• b) nebo mění, např.	
un avocat	– une avocate
un candidat	– une candidate
un commerçant	– une commerçante
un marchand	– une marchande
un cousin	– une cousine
un voisin	– une voisine

3. U některých podstatných jmen rodu ženského se kromě pravopisné přípony -e v důsledku změny výslovnosti píše navíc tupé znaménko nad e v předcházející slabice, např.

un berger	– une bergère
un boulanger	– une boulangère
un fermier	– une fermière

4. K pravopisnému zdvojení koncové souhlásky dochází u podstatných jmen ženského rodu odvozených od podstatných jmen mužského rodu zakončených na

- a) -en, např.
un chien — une chienne
un collègien — une collègienne
un Parisien — une Parisienne
- b) -on, např.
un baron — une baronne
un lion — une lionne
- c) -el, např.
un colonel — une colonelle
un criminel — une criminelle
- d) -at, např.
un chat — une chatte

Pozn. Ale bez zdvojení: un avocat — une avocate, un candidat — une candidate.

- e) -ot, např.
un sot — une sottise

Pozn. Ale bez zdvojení: un idiot — une idiote. — Podst. jména zakončená na -an, např. un musulman — une musulmane, un Persan — une Persane, koncovou souhlásku nezdvojují. — Avšak: Jean — Jeanne, un paysan — une paysanne.

5. Jiné změny v zakončení podstatných jmen při tvoření ženského rodu:

- a) změna -e na -esse:
un âne — une ânesse
un comte — une comtesse
un maître — une maîtresse
un nègre — une négresse
un tigre — une tigresse
un traître — une traîtresse

Pozn. 1. Un hôte *hosti* nebo *hostitel* — une hôte *hosti* (pozvaná žena) — une hôtesse *hostitelka* (snov. une hôtesse de l'air *letunka*).

2. Le duc *vévoda* — la duchesse *vévodkyně*.

- b) změna -eur na -euse:
un acheteur — une acheteuse
un vendeur — une vendeuse
un danseur — une danseuse
un voleur — une voleuse

Pozn. 1. Un pêcheur *rybář* — une pêcheuse *rybářka*; un pêcheur *hrášník* — une pêcheresse *hrášnice*. Slov. pêcheur *lovil*, chasseur *rybař* — pêcheur *hrášník*.

2. Un chasseur *lovec*, mystique, hôtelier *posítek* (*stihal*) — une chassesse *lovkyně* — une chasseresse (*kněžna*), např. Diane Chasseresse *Diana*, *bojovně lona*.

- c) změna -teur na -trice:
un acteur — une actrice
un admirateur — une admiratrice
un directeur — une directrice
un inspecteur — une inspectrice
un instituteur — une institutrice
un lecteur — une lectrice
un spectateur — une spectatrice

Pozn. 1. Un chanteur *zpěvák*, pévce — une chanteuse *zpěvačka* — une cantatrice *pěvkyně* (operní, koncertní).

2. Un empereur *císař* — une impératrice *císařovna*.

3. Un docteur — une doctoresse (dnes poněkud zastaralé, nahrazené slovem docteur, např.: Elle est docteur en médecine, en droit, és sciences apod.).

6. Jiné prostředky rozlišování mužského a ženského rodu u podstatných jmen:

- a) tvary obou rodů podstatných jmen mají jen stejný základ:
un fils [fɛ̃s] — une fille [fij]
un héros (le héros) — une héroïne (l'héroïne)
un roi — une reine
- b) ženský rod je vyjádřen zcela jiným slovem:
un homme — une femme
un père — une mère
un frère — une sœur
un mari — une femme
un oncle — une tante
un monsieur — une dame, une demoiselle
un coq — une poule

• c) pro oba rody se užívá téhož podstatného jména rodu mužského (zvláště u názvů povolání nebo zaměstnání):

agent, athlète, auteur, chef, docteur, écrivain, ingénieur, médecin, peintre, professeur, témoin aj.

Pro upřesnění rodu se k těmto názvům připojuje slovo femme nebo madame, např. une femme auteur, madame le ministre, popř. se užívá vhodné stylistické formulace, např.: Mme Lebreton, professeur de français. Vous connaissez le professeur, cette dame qui enseigne les mathématiques ?

Pozn. Pro některá povolání nebo zaměstnání vytvořila moderní francouzština příslušná podstatná jména žen. rodu, např. avocate, candidate, employée, pharmacienne. – Některé názvy povolání jsou rodu mužského i ženského: un/une architecte; podobně commissaire, juge, ministre, secrétaire aj. – (Viz též 457-2-f)

70 MNOŽNÉ ČÍSLO PODSTATNÝCH JMEN

1. V psané francouzštině se množné číslo většiny podstatných jmen obou rodů tvoří připojením koncovky -s k tvaru čísla jednotného. Výslovnost podstatného jména se tím nemění – s výjimkou vázání (viz 144). Příklady:

Mužský rod	
číslo	
jednotné	množné
billet	billets
sac	sacs
bagage	bagages
livre	livres
camion	camions
pré	prés

Ženský rod	
číslo	
jednotné	množné
clef	clefs
boîte	boîtes
page	pages
chambre	chambres
saïson	saisons
prairie	prairies

K rozlišení jednotného a množného čísla podstatných jmen v písemném i v ústním projevu přispívají také jiná slova, která doprovázejí podstatná jména (např. určovatelé, číslovky, číselná příslovce, přídavná

jména) nebo která se k nim ve větě vztahují (např. vztažná zájmena, slovesa). Příklady:

Jednotné číslo	Množné číslo
un billet [b]ô]	des billets [d]e]
le sac [s]â]	les sacs [s]â]
ce bagage [s]â]	ces bagages [s]â]
cette boîte [s]et]	ces boîtes [s]e]
mon livre [m]ô]	mes livres [m]e]
une page [j]û]	deux pages [d]ô]
un camion [j]ô]	beaucoup de camions [b]okud(ø)]
Quel son musical! [m]üzikal]	Quels sons musicaux! [m]üzikø)]
Quelle clef est à vous?	Quelles clefs sont à vous?
[kelk]e e tavu]	[kelk]e s]o tavu]

Začíná-li podstatné jméno samohláskou nebo němým h, jeho množné číslo je v ústním projevu zvýrazněno vázáním, tj. hláskou [z]. Příklady:

Jednotné číslo	Množné číslo
l'article [a]rtikl]	les articles [l]ezartikl]
une armoire [j]nar'm'a:r]	des armoires [d]ezarm'a:r]
leur ami [l]örami]	leurs amis [l]özami]
quel hôtel [k]elöt]el]	quels hôtels [k]elzöt]el]
quelque hypothèse	quelques hypothèses
[kelk]ipote:z]	[kelk]azipote:z]
quelque objection	quelques objections
[kelk]obz]eksj]o]	[kelk]azobz]eksj]o]

Pozn. Ve výslovnosti je nutno dbát na přesné rozlišování tvarů le [l]e] – les [l]e], ce [s]e] – ces [s]e], de [d]e] – des [d]e] – deux [d]ö], neboť to jsou mnohdy jediné signály umožňující rozlišit jedn. a mn. číslo. Např.: Le touriste regarde ce monument. – Les touristes regardent ces monuments.